

M. PAULI JUUSTEN,
EPISC. QUONDAM AB.
CHRONICON EPISCOPORUM
FINLANDENSIIUM,
ANNOTATIONIBUS ET SYLLOGE MONU-
MENTORUM ILLUSTRATUM.

CUJUS
PARTICULAM XXVIII,
CONS. FAC. PHILOS. R. ACAD. ABOËNSIS,
PRÆSIDE
M. HENRICO GABRIELE
PORTHAN,

ELOQV. PROFESSORE REG. ET ORD. R. ACAD. LITT. HUMAN.
HIST. ET ANTIQVIT. MEMBRO,

Publicæ bonorum censuræ submittit
HENRICUS DEUTSCH,

Stip. Reg. Bor-Fenno.

IN AUDITORIO MAJORI die XXXI OCTOB.
A. MDCCXCII,

Horis ante meridiem consvetis.

ABOË, Typis FRENCKELLIANIS.

THESES RESPONDENTIS.

Thes. I.

Quam ratio præcipua sit dos hominis, præ brutis animantibus ei tributa; dubitandum non est, quin turpissimum sit culturam ejus negligere.

Thes. II. Temperamenta & affectus, pro diverso statu & situ hominum, diversam induere indolem, cuique experientiam consulenti, clarissime apparet.

Thes. III. Qui cogitaverit, quam late sedes hominum sese extendant, ita ut etiam ultimos fere terræ tractus occupent, facile intelliget, non modo vegetabili verum etiam animali cibo victitare, naturæ consilio homini esse concessum; unde, qui omnem cibum animale, seu corpori humano noxium, rejiciunt, parum naturæ providentiam & æconomiam sibi perspectam habent.

Thes. IV. Nemo magis miserandus est, quam qui sese infelicem ipse putat.

Thes. V. Imperium Religione non adjutum, vix condi, neutiquam vero sartum tectumque conservari posse, putamus.

Thes. VI. Tanto perfectiores judicandæ sunt Leges civiles, quanto cum minori libertatis civium naturalis jactura, tranquillitatem & felicitatem Reipublicæ præstare valeant.

Thes. VII. Terminos Technicos, ut in aliis artibus, ita in Philosophia esse necessarios, largiendum est; sed nimiam eorum copiam & affectatam novitatem, non modo ad obscuritatem pariendam molestiamque creandam pertinere, sed erroribus quoque occultandis commodum præbere velamen, omnis ævi, atque etiam recentissimi, satis superque docuit experientia.

Thes. VIII. Imprimis, qui res tritas afferendo novas tamen protulisse videri volunt, facilem hanc solent inire viam, ut novis procudentis vocabulis, fucum plebi faciant litterariæ.

Thes. IX. Sæpe igitur necessarium est, ut novas hujusmodi sententias accurate æstimaturi, tegumentis suis exutas, nudas, hoc est, verbis vulgaribus propositas, illas contemplerur; quod genus examinis qui detrectant, non maximam produnt causæ suæ confidentiam.

Thes. X. Qui obscure, insolitis utentes rerum vocabulis, sententias proponunt suas, ac deinde adversariis identidem occurrunt, illas ab his rite non intelligi; non maximam laudem doctrinæ suæ ipsi tribuunt. Quam sæpe hoc in Theologicis accidit! Sed haud scio an multo etiam turpius fiat in Philosophia, quæ idearum & propositionum perspicuitate sese maxime commendare debet.

menta instrumentaque Templi locupletiora comparata, &c. tangamus, atque reliqua tandem, vel sedi Episcopali vel Dioecesi suæ tributa beneficia commemoremus.

Inter primi igitur illius generis opera, Auctor præcipuum assignare locum videtur fundato ab Episcopo nostro magnificeque ornato & dotato *Sacello Corporis Domini* (vel *Corporis Christi*), *Helga Licama Chor*: ad quod pertinens *Altare & Præbendam* a. 1421 (non a. 1438, ut habet RHYZELIUS, a MESSENIO deceptus *Scand. T. X. p. 19*) primum instituisse reperitur (388), ac quadriennio post (a. 1425) solenniter instaurasse, confirmasse novisque

lii

que

(388) Ut Literæ foundationis docent, in *Registro Eccles. Ab.* (Fol. 211) servatæ: "Alle the thetta breff höra eller see, helsom vi Magnus met Gudz nadh biscop j Abo, ävinnelika met varum Herræ. Kungörom vi "met tesfo vara närvarande opne breffue, at vi hassuom j Gudz heder, for "re vara föräldra siäla och vara, skipath och stiktat *eeth Altare eller "Prebendam* j Abo Domkirkio, j *Jesu Christi helgasta likama, alla "helgha Ängla och sancte Brigitta namn, loff och ära*: Til hvilkis al "taris upheldhe oc Klärscens, som Gudz tjänist ther haldha skal, fö "dho och berghan, hassuom wi met vara vinä och nästh ärfvingia jaa, "samtykkia och godvilja lagdh och skipath var gotz, som vi äpter va "ra föräldra arfst hassuom oc eendels köpth: swasom äru tw gotz j "Karlshby j Wirmo sokn, eth gotz j *Lenakala* och eth gotz i *Halofs "j. sama sokn*; item eth gotz j *Paltala* by i *Untamala* sokn; och then "ne sama gotzen hassuom vy unth och giffuith under forne altare met "allom tillagom, engo undhan tagno, som them eller nogra there rät "telika tilhörer, met boo oc booskap, som aa huario gotze är och ofs "tilhörer. Til hvilkis mera vitnisbyrd och stadfestilse hassuom vi by "dith vara bröder, *Niclis Tavast* och *Jonis Olafson*, och vara mogha, "Martin Abramsjon, Ärengisl Henriksjon, Gregris Andersjon och Hen "ric Mörth, at hengia therä incigle met vara incigle fore thetta breff; "hvilkit giffuit och scriffuit är areno epter Gudz byrdh MCDXXI:o, "uppa sancti Marthens dagh j Abo". Notum est, *generum* (Magh) ejus temporis more significare *affinem* (*Svåger*): cfr. suprap. 423, not. (379).

que prædiis locupletasse (389); quod postea quoque singu-

(389) Ex literis solennibus, hac de re ab Episcopo nostro Latine exaratis, accuratioribus & longioribus, (quæ prædiis V superioribus, X alia addunt) hæc duximus excerptenda: "--- Unde de bonis nobis a Deo collatis, ad ipsius gloriam & beatissime virginis Mariæ totiusque celestis curie, ob salutem animæ nostre nostrorumque parentum, & amicorum nostrorum, de consensu Capituli nostri altare quoddam in honorem & sub vocabulo sanctissimi corporis Christi, sanctorum angelorum & sanctæ Birgittæ viduæ, in ecclesia Aboensi erigimus, instauramus & fundamus. --- . Tali tamen conditione adjecta, quod quilibet prebendatus eiusdem altaris, qui pro tempore fuerit, tenebitur omni ebdomada celebrare aut facere celebrari 3 missas in altari prefato: unam videlicet feria 2 de Corpore Christi cantatam, aliam de angelis vel de sancta Birgitta alternatis ebdomadibus, feria qua placuerit; etiam feria 2da pro fidelibus defunctis & specialiter pro fundatore & ejus parentibus, & aliis ejusdem altaris benefactoribus. Celebrabit etiam aut celebrari faciet omni anno duas cantatas exequias, pro nostra & parentum ac heredum nostrorum animabus nominatim, videlicet in crastino Corporis & in crastino sanctæ Birgittæ; utraque vice vespere præcedente vigiliis, & in crastino missam ante predictum altare decantando. Volumus præterea ac disponimus, quod presentacio, proviso, collacio seu quevis alia ordinacio dicti beneficii vel altaris, post mortem nostram, ad loci ordinarium, de consensu Capituli, pertineat; ita tamen, quod si cognati aut heredes nostri tempore vacationis ipsius altaris, pro aliqua persona ydonea de nostra cognatione intercesserint, tali (tales?) in assequione ipsius beneficii indubitanter ceteris debeant anteferri, proviso incunctanter, quod nulla omnino persona ad dicti beneficii possessionem admittatur, nisi que per se dicto altari deserviat, continuam circa ipsum faciens residentiam personalem; nos nichilo minus de beneficio prelibato & omnibus ad ipsum pertinentibus secundum libitum nostrum ordinandi nobis, quoad vixerimus, facultatem liberam reservamus. --- Datum Abo anno Dni MCDXXV, Dominica infra octavas Corporis Christi, (Reg. Eccles. Ab. Fol. 208). Ex quibus literis simul intelligitur, ejus generis Jus illud esset Patronatus, quod sibi suisque hæredibus Episcopum reservasse, Auctor noster prodit. Ac ne hæredes sui bona quæ ad Parentes suos pertinerant (licet justam suæ hæreditatis portionem non excedentia, quædam etiam permutatione facta, aut soluta partim co-

gulari complecti studio curaque non destitit (390). Nec

lii 2

alii

hæredibus suis partim possessorum pristinorum hæredibus, pecunia, ab eo acquisita) jure cognationis sibi olim vindicarent, utque simul affectus & beneficentiæ in suos (ab Auctore etiam nostro celebrata) documentum ederet luculentum, fratribus ac sororibus, eorumque liberis, denuo pecuniam & prædia liberaliter contulit, bona a se ecclesiæ data valore superantia. Quarum omnium rerum testes locupletes, extant literæ suæ plures, mox commemorandæ.

(390) Inprimis a. 1439 novis illud prædiis ditavit. Cui rei fidem faciunt literæ suæ duplicis exempli, hęc anno, eodem die dati; in quorum uno prædia hæreditaria enumerat dicto altari a se donata, omni cohæredum suorum jure prius plene abundeque compensato; in altero prædia commemorat a se acquisita, eidemque altari concessa. Ex utroque exemplo quadam excerptimus. In priori igitur hæc, inter alia, leguntur: "--- tha skal tiset viterlikt vara, at uppa thet at thenne siilagisth ey skulu hindrass aff warum arffuingiom, haffwm (wi) hulpith och giffuit varum syzkhiom och thera barnom j fasta godze eller lösom penningom til fast godz at lösa, som här epter scriffuit staar: fförst varum broder son Olaff Niclisson fyra hundradhe marc til at viderlägia sinom samærffuingiom fore Porkala godz: ---; item Elina Niclisdotter C Nobla ---; item Lucie Niclisdotter CC mark; item henne dotter Metta L mark; item Katerina Niclisdotter CC mark til fastha godz at köpa; Item varum broder Jönis Olafsson gaffwm (wi) eet godz j Västla j Halico sokn ---; item eeth godz aff Qwidia j Parghasa sokn gaffwm vi honom oc hans hustru Marta hälfsthenen hvar iom thera, hwilkit godz wi köptom aff Päder vati Linden oc hans hustru fore CCCC marc och half stykke ypersthi; item varum syfter son Mattis Martinsen gaffwm wi ---; Item Ingeborg Hakonsdotter eeth godz j Västla j Lündh sokn ---; item Margitte Twasdotter eeth godz j Wemo sokn ---; item vara syfter Birgitte bonde (h. e. marito) C marc, som Arengisle (idem suus maritus?) lagde j fastha godze; item vara syfter Margitte C marc, som henne bonde Buk skulle läggia j fasta godze; item henne son Olaff Bok godz for CC mark i Nappaa, ---; item vara syfter Katerine CC marc, som wi gaffwm met henne Henric Mörth oc Olaff Sylta (secundo se. & tertio suo marito); item vara syfter Cristin eeth godz j Hållaberg j Pemara sokn, som vi fore gaffwm CCC marc Nisse Skyttä j Pemara,

"Thenne forðe godz oc peningar haffwom vi afflath aff kirkionne in-
 "geld oc wnth varum syzkion oc thera barnom, mådhan wi fasta arff-
 "da godz lagth haffuom til gudz tiânisth for vara och aldra wara for-
 "aldra siäla, - - - - - Till alla tesfa forne stycke mere visfo oc vit-
 "nisbyrdh hengiom vi vorth secret fore thetta breff, hvilkit scriffuit
 "är areno epter gudz byrd MCDXXX på thet niende, in octava beati
 "Augustini Episcopi & Confessoris." (*Reg. Eccles. Ab. Fol. 209*). Ex
 altero exemplo hæc adponenda duximus: "Viterlikit vari allom - - - at
 "wi *Magnus* — haffwom unth och giffuit - - - wnder helge likame al-
 "tare - - - item eeth godz som vi köptom aff *varum moogh Jonis Gud-*
 "*vastafon*, radmaan j Abo for LXXX marc, thet var thaa altztingx j
 "ödha, vthan hws och staffra; Item eeth godz j Ronakallo (Ronakal-
 "lio) som wi skiptom met Olaff Nyagranne, och gassuom hanom eeth
 "godz i Kintikala, *hvilkit vi fingom aff Wirmo Kirkio for en book*
 "*som heter Legendarium*; - - - - Item j Pike sokn j Rungaby köptom
 "vi aff *Mester Olaff Domprouasten* och hans systrom Elin och Birgit-
 "ta IX stenger kringom allan byn fore CC marc. - - - - Item j Lwnda
 "sokn eeth godtz som heter Nolina, thet köptom vi alztingis ödha,
 "utan hws och staffra aff Lunda Kirkio, oc gassuom ther fore XXX
 "marc j lödokth sliff, som genstan ladhes j eeth rökelsekar; Item j
 "Pöwthii sokn Gripala och Kulbu torp ther til, som vi bodhe köptom
 "alztingis ödhe fore II marc och XXX redhe peningar, och ängia ther
 "til fore XVI marc" - - - &c., (*lb. Fol. 210*). Prædium vero paternum
Alasjoki singulari conditione eidem altari concessit, ut ex sequentibus
 suis discere licet literis: "For allom thein thetta breff höra eller see
 "kennomps vi *Magnus* met Gudz nadh Biscop j Abo, ok kungörum
 "med thesso wara närvarande opno bressue, ath Alasjoki gaard met
 "allom thes tillaghom, som vi fingom met skipte aff varom brodher
 "Jonis Olaffson, Gud hans siäll nadhe, ok gassuom j Gudz heder for
 "waara siäll ok vara foreldra wnder Helgalikame altari j Abo Domkir-
 "kio, Then haffuom vi, met waara Capituli samtykkio och raadhe,
 "wnt *warom broder Lasfe Olaffen*, och hans brystarffuom at besätia
 "j swa motto, at han eller hans arffua *siulu göra Helgalicame altare*
 "*hwart aar redelica eeth pund wax swa lānghe wi liffuom*, ok epter
 "*waara dagha skall han eller hans årffuingia*, som på gaardhen sitia,
 "*göra tw pund wax altarino*, ok *prebendato* som thet altaret haffuer
 "skall han vara lydogher oc höruger, ok göra honum *ārligha enatun-*
 "*no ödell*, met kost ok fodher, som ther tiil böör, fore ginderdh. Ok swa
 "lenge forðe Larens Olaffen eller hans arffua thetta forscriffna göra,
 "scall inghen haffua makt honom eller hans årffuingia aff forðda Alas-

"joki vtuisa eller afftåta, vtan han sigh swa hūgelica forbruti moth
 "the helge kirkio eller Prebendato, som Gud förbiude, ath han ower-
 "doger vaare kirkionne godz besittia, ok thet skall biskopen tha ok
 "hans Capitulum rantzaka och overuāghia.-----Datum Abo anno
 "Dni MCDXXXIX in octava visitacionis beate virginis gloriose &c."
 (Ib. Fol. 219). Sed etiam postea, quoad vixit, idem altare novis au-
 gere donis, Episcopum nostrum haud destitisse, plures suæ in laudato
 sæpe *Reg. Eccles. Aboensis* reperiundæ docent literæ: sic a. 1441 eidem
 donavit prædium *Paimala* paræciæ Rendämäkiensis, sua pecunia em-
 tum (Ib. Fol. 212); a. 1442 prædium *Heikkilä* paræciæ Wirmo, quod
 ab Ecclesia Cathedrali emit (Ib. Fol. 221): ut plura taceamus, quæ
 sua liberalitate eidem altari cæsisse indidem discimus (cf. Fol. 223 sq.,
 233 sq. &c.). Ex quibus omnibus simul patet, quam merito auctor
 noster *beneficia* & liberalitatem Episcopi in cognatos suos (*parentelan*,
 supra p. 23) laudet, Patrem suum fuisse virum locupletem & prædia
 plura acquisivisse, eadem literæ indicant (ac ante annum 1402 jam
 obiisse, vid. *Reg. Ab.* Fol. 221), qui *Olass Tavast* vel *Tavast* ubique
 vocatur (Ib. & Fol. 223), idemque cognomen filio suo natu maximo
Nicolao (Olai, *Tavast*, & huius filio *Olao Nicolai Tavast*, cujus fratrem
 fuisse conijcimus Canonicum *Johannem*, *Jönis*, *Tavast*, de quo infra)
 adhæsisse reperimus, quod ceteri filii usurpasse non videntur: cf. supra
 p. 429 not. 388, & literas *Götigii Finke* dat. a. 1447 die Dionysii, *Reg.*
Ab. Fol. 132; unde simul colligere fortassis licet, *Laurentium Tavest*
 supra commemoratum (p. 423 not. 379), a fratre Episcopi nuper no-
 minato (*Lasse Olavsson*) diversum, ac hujus forte Patrum fuisse?
 Addimus tandem, antequam ab hoc de cognatione Episcopi nostri ar-
 gumento discedimus, sequentium excerpta literarum: "For allom ---
 "kennis jach *Henrich Mort*, *borgare j Abo*, upenbarliga met thesæ
 "myno opno bressue, mik forstandit aff marghom godom mannom, ok
 "enkanneliga aff *myne elskelighe hustru*, *Katerin Olavsdotter*, at Jonis
 "Gudvasteson, *borgare j Abo*, som henne forbonde var saalde lag-
 "liga ----. Hvilkit scriffuit är areno epter gudz byrdh MCDXXV, o-
 "dhensdaghen näst epter helghe torsdagh". *Reg. Eccles. Ab.* Fol. 222,
 "fin. Item: "Fore allom them --- kennis jak *Olass Siltha*, *borgare j*
 "*Abo*, &c. --- som scriffuit är areno epter guds byrd MCDXLI, domi-
 "nica quasimodogeniti." Ib. Fol. 215. Alio loco commemoratur "he-
 "derlica quinna *Katerina Olavsdotter* - *Olass Syltis aterleffue*", a. 1455,
 Ib. Fol. 216.

alii suum imitari exemplum, atque liberalibus idem hoc altare donis locupletare, neglexerunt (391); cui & ecclesia-

(391) Sic a. 1423 donavit *Martinus Abrahami*, Armiger, cum uxore sua *Ragnilda Olai*, terram suam in Runo altari Corporis Christi (*Reg. Eccles. Ab.* Fol. 230): qui si parentes erant Legiferi, de quo infra, *Matthiæ Martini*, (*Mattis Martensson*), a. 1439 e vivis jam exceſſerant; vid. Litt. Episcopi nostri eodem anno datas nuperque exhibitas, not. 390; quin si illa mater erat Episcopi *Olai*, de quo infra, mortuam fuisse anno jam 1433 oportet, ut ex literis hujus eo anno datis, colligere licet (*Reg. Ab.* Fol. 230). A. 1429 *Ingeburgis*, vidua *Hennechini* (*Hinza*) *Levelax* & (filius suus?) *Laurentius Hennechini* (*Larens Hintzason*) Curatus Ecclesiæ *Pikis* (*Kirkioprefher j Pike*) eidem altari terram suam in *Korkyala*, parœciæ *Pemar*, dederunt (Ib. Fol. 232). A. 1441 *Henricus Skytte* (*Skitthe*) Præbendatus ejusdem altaris emit eidemque donavit prædium *Petåsmåki* vel *Sylttilå* parœciæ *Pöytis* (Ib. 215). A. 1448 *Petrus Olai* Curatus Eccles. *Nagu* (*Kirkioprest j Naw*), prædium suum *Tinnala* parœciæ *Masku* eidem donavit, quod se emisſe testatur a fratre suo *Matthia Olai*, *Archipræposito Upsaliensi*; eamque donationem fratres sui *Henricus Olai* & *Jacobus Olai* (*Jap Olafsson*) ratihabuerunt (Ib. Fol. 217. fin.). A. 1459 *Arvidus Nicolai* Eques, eidem altari prædium suum *Pårkiö* parœciæ *Wemo*, testamento reliquit, quod hic apponendum duximus: "In nomine patris & filii & spiritus sancti amen. Gôr jak *Arvid Clausson* mith testament aff opta sörre betenkte välberodhne modhe; en tha thet j k är kranker til min likama, tha är jak helbrogder tiil min själl ok synne. Gissuer jach Gudj, Jomffru Maria ok sancta Anna ok alt hymerikx herskap mith list ok myna själl. Gissuer jak ceth gotz tiill helga sicame altare jn Abo Dömkirkio, som heter Pårke, j Wemo sokn, ok om Andris Balk" (a quo scil. illud a. 1400 emerat noster) "vil thet lösa inflädis jgen for C marc ok sam, ok swa mykit mera som godzet är bättrad sidhan jak thet köpte, (deest aliquid?) for myna föräldra själl, mynå ok myne kære hustru *Ingebord Herr Arwid Benktzsf.* dotter, ok for alla crifna sjåla, j swa motto, at the skulu bidia for oöls alom fordom tiil äverdelica thima. Tiil ytermera visfo bider jak värde herre fader met Gudz nadh Biscop *Oloff j Abo*, Mesther Koort. (Bitze) Domprouast ther sama stadz, *Benkt Lydikkeson*, *Peder Benedti*, *Hartvik Jopson*, *Peder Karpalaynen*, *Hannus Lyndanår*, ath

fiastica & civilia beneficia comparare studuit (392), quod- que

"hengia theris Incigle met myna for thetta breff. Datum Kyrw anno
"D:ni MCDLIX Dominica Lerare". Ib. Fol. 191 & 225 sq. Ut plura taceamus.
Ac tum ex literis, de hujus altaris prædiis agentibus, tum ex recensu
eorum tempore Reformationis ecclesiæ nostræ factō (infra describendo)
elucet, non contemnendis illud opibus auctum sensim fuisse.

(392) Comparasse huic altari atque Capellæ reperitur *Indulgentias*
uberrimas; quas exhibentium literarum (cum D:ni A CELSE incognitas
fuisse videamus) excerpta dabimus; "Universis Christi fidelibus presen-
tes litteras inspecturis *Alexander*, miseratione Divina titulo S. ti Lau-
rencii in Damasco sacrosanctæ Romane ecclesiæ presbiter Cardinalis
Aquilægensis nuncupatus, sacrosanctæ generalis Basiliensis Synodi, u-
niversalem ecclesiā representantis, & Apostolice sedis per Germani-
cam nationem legatus de latere specialiter deputatus, ac Mazovie Dux
&c. salutem in Domino sempiternam. --- Cupientes igitur ut capel-
la sanctissimi corporis Christi in ecclesia Cathedrali Aboensi noviter
constructa congruis honoribus frequentetur, & ut diuinus cultus, qui in di-
cta capella omnibus quintis singularum septimanarum feriis in & ad honorem
ipsius sacratissimi corporis Christi magna populi cum deuotione pera-
gitur, augmentetur & amplius decoretur, --- omnibus vere peni-
tentibus & confessis, qui in dicti sacratissimi corporis Jesu Christi,
nec non dedicationis ac sanctorum Apostolorum & Birgitte, patro-
norum dicte capelle, festiuitatum celebritatibus, illis quoque conueni-
entis, quibus diuinus cultus inibi ut premitur peragitur, feriis Capel-
lam & inibi diuinum cultum proxime dictos deuote visitauerint, ac
pro ornamentorum ecclesiasticorum ipsius capelle restauratione & con-
seruatione, ac eiusdem capelle fabrica seu diuini cultus inibi aug-
mento in nus adiutrices, ut prefertur, porrexerint, quociens id fece-
rint, quinque annos *Indulgentiarum* & totidem *quadragenas* de in-
iunctis eis penitentiis --- relaxamus. Datum Rinesfeldia Dyocesis Basi-
liensis, ato D:ni MCDXL, die vero XI mensis Aprilis, Pontificatus
sanctissimi in Christo patris & Domini nostri, D:ni Felcis Pape quin-
ti anno tercio &c." *Reg. Eccles. Ab.* Fol. 236. De hoc Cardinali cfr.
CIACCONIUS T. II p. 939, ubi vocatur *Alexander Zamoviti Polonus*,
Moscoviorum ducis filius, & *presbyter Cardinalis tit. S. Laurentii in Damaso*. Præterea a R. Christophoro libertatem a tributo Regio
(Grälse-sribet) prædio, ad altare Corporis Christi pertinente, *Pethäs-*

que ornamentis varii generis magnifice decorasse, nec *Præbendam* modo honorifice dotasse, sed *domum* etiam *lapideam pro residentia Prælati constitui fecisse*, auctor noster testatur (393), amplissimisque verbis hoc Præfatus studium

måki (parœciæ Reso, de quo nuper) impetravit, literis dat. in *Castro Stokholm ipso die b. Calixti Pape*, a:o D:ni MCDXLI (Ib. Fol. 215 sin.); nec non a R. *Carolo* literas protectorias amplissimas, quibus dictam Præbendam, cum omnibus suis prædiis ac bonis, ipsum præbendatum, cum omnibus suis hominibus, servis colonisque, Regia sua tutela munivit, dat. in *Castro Stokholmensi*, feria sexta infra octavas visitacionis Mariæ virginis, a:o D:ni MCDXLIX (Ib. Fol. 236): in quibus literis dicitur *sex quotidianas missas* in dicta Capella Episcopum instituisse; unde uberior lux Auctoris nostri verbis adfulget (vid. supra p. 18).

(393) Scil. *Monstrantia* valde pretiosa, indumentis altaris pretiosis, reliquiariis & clenodiis quam plurimis ornavit. Hanc *Monstrantiam* (quæ cum aliis Ecclesiæ nostræ Cathedralis divitiis veteribus dudum periit) Altari *summo* aut præcipuo, *Höga Altaret*, (*parrochiale* illud puto intelligens? cfr. supra p. 301) Episcopum consecrasse, Veneriisque secum adduxisse, SPEGELIUS innuere videtur; in quo missam illam cani quotidianam iussisse, & ad quod pertinuisse *Præbendatum* a nostro dotatum, falso itidem asserit. An ex oscitanter inspectis verbis Auctoris, *summitate altaris* (scil. *Corporis Christi*), ad altare primum Templi traxit omnia quæ *de condito a Magno ipso novo altari* noster narravit? Admodum namque negligenter SPEGELII illud opus consarcinatum esse, apparet. Non minus temere RHYZELIUS, Auctoris nostri testimonio neglecto, aut valde festinanter inspecto, ad altare & Præbendam *Animarum* traxit, quod JUUSTENUS apertissime de altari & Præbenda *Corporis Christi* narrat. Dicit enim: Til alla dessa lade Bisfopen, för sin råkning och på sin Belöfnad (quod de Præbenda *Animarum* falso omnino asseritur, ut videbimus), utan off en dagelig messe wid Altaret, (sc. *Animarum*), åt hwilfens (altaris, non missæ?) messeprästä han både gaf tilräckelighet underhåll, (nihil hujus altaris præbendato Episcopum dedisse, reperimus!) och byggde (*illi* sc.) *Stens* hus til at bo uti (neque hujus asseriti ullum inveni fundamentum). Cæterum suspicor, loco verborum *prælati constitui*, (p. 18) apud Auctorem nostrum legi debere *Præbendati construi*; quod non modo res

dium extollit. Sed multis præterea aliis Sacellis, Altaribus atque Præbendis, eodem sedente Episcopo, nec sine suo consilio opeve, Ecclesiam Aboënsē fuisse auctam ditatamque, docet. Sic *ad ejus persuasionem* (consilio tamen, tempore jam *Beronis* Episcopi eoque anneunte, capto) *Dn. Johanne Anundi, suum Archidiaconum, b. Johannis (Baptistæ & Evangelistæ) fundasse sacellum* (ac Altare & Præbendam) *satisque dotasse competenter* dicit; quod monumenta vetera abunde confirmant (394). Quod autem de fundata, *ad*

K k k

Epi.

ipsa suadet, cum Præbendato altaris ab Episcopo conditi, *Prælati* nomen dignitasque tribui commodè nequeat, sed *Fragmenti* quoque *Palmstöldiani* confirmat auctoritas, ubi legitur: "Hic (Episc. Magnus) domum lapideam episcopalem, & aliam pro residentia *Præbendati* Corporis Christi *construi* fecit". Exempla autem *Chronici Juusteniiani* quotquot vidi, hoc loco corrupta sunt.

(394) Annus foundationis in ipsis literis non exprimitur, quas ex *Registro Eccles. Aboënsis* descriptas, subjungimus: "Universis & singulis presentes litteras inspecturis *Johannes Anundi, Archidiaconus Aboënsis*, salutem in Domino sempiternam. Quia ex testimonio veritatis unusquisque mortalium villicus Dei fore dinoscitur in hoc mundo, quem de villicacione sua necesse erit tandem reddere rationem: idcirco ego *Johannes Anundi* prefatus tempus id districtum cupiens prevenire, de bonis michi a Deo collatis *Altare* quoddam ad honorem ipsius Dei & beatissime virginis Marie, nec non sanctorum *Johannis baptiste & Johannis evangeliste*, ob salutem anime mee & aliorum amicorum meorum, de consensu venerabilis patris Domini *Beronis, bone memorie quondam Episcopi Aboënsis*, in eadem ecclesia *Aboënsi* feci, institui & fundavi, ipsumque altare fundatum de consensu heredum meorum subscripto meo nomine dato (doto?) inprimis" (in ultimis quinque verbis ulcus latere, facile patet!) "itaque ad ampliacionem cultus Divini & sustentacionem ministrorum ipsius lego, deputo & dispono altari prefato predium meum *Rackamala* (*Rahkamala*) parrochia *Wemo*; item in parrochia *Masko* predium *Juvala* (*Juffva* s. *Juva*) & duo predia in *Sopola*; item in parrochia *Rusko* predium *Hydenvainio* & predium meum in villa *Mertiä*; item in par-

Episcopi nostri consilium, b. Georgii Præbenda, Auctor tradit, majores habet difficultates: nam neque hujus instituti

“rochia Pemare unum predium dictum *Hessebergh*, aliud dictum *Ma-*
“*yankalma*, tertium predium meum in *Marianvari*; item in parrochia
“*Wesilax* duo predia, unum videlicet in villa *Laucko* & aliud in *Tot-*
“*kyrajärvi*; item unam curiam in Abo sitam ex opposito fundi Scti Siffridi
“in angulo, & ortum oleris ultra ampnem cum granario ibidem; item
“pratum unum in *Teriranta* de XX plaustris feni &c. [&] que predia
“omnia & singula scilicet supradicta cum quibuscunque attinentiis suis
“hodie a me & ab heredibus meis alienando abdo per presentes, di-
“ctoque altari ac eius prouisorum cum omni iure perpetuo possidenda
“approprio & appono, tali condicione adiecta: quod quilibet preber-
“datus eiusdem altaris, qui pro tempore fuerit, debeat omni ebdo-
“mada celebrare aut facere celebrari tres missas in altari prefato, qua-
“rum una sit pro fidelibus defunctis & specialiter pro fundatore & a-
“liis benefactoribus eiusdem altaris, preteritis, presentibus & futuris,
“& alie sicut placet: tenebitur insuper omni anno celebrare aut fa-
“cere celebrari duas cantatas exequias pro me & parentibus meis ac
“heredibus nominatim, semel videlicet in vere in crastino Scti Johan-
“nis ante portam latinam, & semel in autumpno in crastino decollacio-
“nis Scti Johannis baptiste, utraque vice vespere precedente vigiliis can-
“tatas habendo ante altare predictum, & in crastino quatuor missas
“pro defunctis, quarum unam ante idem altare cantabit, alias autem
“lectas ubi locus vacaverit, faciet celebrari. Volo preterea & dispo-
“no, quod presentacio, provisio, collacio seu quevis alia ordinacio di-
“cti beneficii post mortem meam ad nullum alium quam ad ordina-
“rium loci, debeat pertinere, eo quod predia illa sunt pro maxima
“parte intuitu ecclesie acquisita: quare ab heredibus meis omne ius
“patronatus, si quod in dicto beneficio videntur habere, aufero per
“presentes, & Episcopo Aboensi qui pro tempore fuerit, pleno iure
“committo, reservata tamen michi quoad vixero, libera facultate de
“beneficio prelibato & omnibus rebus ad ipsum pertinentibus secun-
“dum meum libitum ordinandi & in fine vite mee unicam tantum per-
“sonam que ipsum beneficium possideat, presentandi. In cuius rei &c.”
(Reg. Eccles. Ab. Fol. 207). Huic fundatoris consilio Episcopum sua
subvenire auctoritate haud decreuisse, sequentes ejus docent literæ approba-
torie, annum foundationis simul indicantes: “Nos *Magnus* Dei gracia Episco-
“pus Aboensis, tenore presencium publice protestamur, quod ex quo hono-

tuti hoc tempore facti ulla supersunt vestigia, neque dissimulare possumus, Altaris hujus (parcius cæterum plerisque aliis

K k k 2

do-

“rabilis vir *Dinus Johannes Anundi*, Archidiaconus nostre ecclesie Aboensis, de licencia Reverendi in Christo patris Dⁿⁱ *Beronis*, pie & felicitis memorie, predecessoris nostri, altare quoddam ad honorem Dei nec non sanctorum *Johannis baptiste* & *Johannis evangeliste* in dicta nostra ecclesia Aboensi pro salute anime sue fecit, instituit & fundavit, ipsumque altare fundatum quibusdam prediis, de consensu suorum heredum, cum aliquibus condicionibus adiectis certo modo ditavit, prout omnia ista in littera fundacionis evidencius exprimuntur: Idcirco nos attendentes pia vota dicti Dⁿⁱ Archidiaconi, que ex devotione intencione procedant, eandem fundacionem illius cum suis condicionibus, tanquam iustas ac rationabiles, in nomine Domini approbamus, ratificamus atque auctoritate ordinaria confirmamus, decernentes eas perpetuis temporibus in suo robore permanfuras. In cuius approbacionis, ratificacionis & confirmacionis evidenciam pleniorum, ad instantias dicti Dⁿⁱ Archidiaconi, fecimus hanc paginam fieri sigilli nostri appensione munitam. Datum Abo anno Domini Millesimo quadringentesimo sedecimo, Dominica prima in quadragesima, &c.” Ibid. De fundatore ipso infra, *Archidiaconos* Ecclesie Aboensis, qui hac ætate vixerunt, recensuri, quædam addemus. Virum fuisse opulentum, prædiorum huic instituto concessorum numerus ostendit; ad quam liberalitatem postea novam Ecclesie Aboensi, mensa quoque Archidiaconi dotanda exhibuisse, videbimus. Cæterum præbendam *S. Johannis* aliorum præterea expertam fuisse sive munificentiam sive pietatem reperimus. Sic a. 1439 prædium *Ragnastala* (Raunistula?) paræciæ *Rendamäki*, & ante a. 1467 prædium *Nummespâ* paræciæ *Wirmo* ei accessisse, ex monumentis vetustis discimus, quorum unum subjungere placet: “For allom them thetta breff hõra eller see kennes ok kungör jak Mattis Andersson aff Arelax, ath epter thy Nummespâ godz liggende i Wirmo sokn, war min fader Anders aff Arelax, Gud hans siäl nadhe, fraagangith antgie for pant eller kôpjordh, ok lagdh under sancti Johannis altare j Abo Domkirkie; thy claudath jak therom nu for IIII aar, ok haffdhe fullelige j akth at aterclanda forde godzet undan Abo Domkirkio; Togh fore stora syelsara skuldh, epter myna vena radh, ja ok samtyckie, met myn godwilie ok beradhne modhe, vplot jak ok foldhe forde godz, met alla thes godzens tillagher, Abo Domkirkio til ävinnelige ågo, j wårdoga faders j

dotati) multo antiquiorem occurrere memoriam (395).
An

“Gud Biskop Kortz, biskop j Abo, *Mester Magnus Domproft, Mester Aruidh Erchediegn, Hartik Jopson Lagmans j Norfinne*, Dan. off-
“kalle (Daniel off Kalle?) ok fiere godha manna närvaru, for LX mark
“peninga; huilka peningxsumma kennis jak mik fulkompnelige haffua
“upburit til godho aatnôghie. Thy affhänder jak mynom met årffwom
“thet for;de godzeth, ok tilegner thiet for;de Abo Domkirkio til ävin-
“nelige ägo. Skedde thet ok swa, som Gud forbiwde, ath mine met-
“årffingie, årffuingie eller ok nogor fremande clandade for;de godzeth
“vndan for;de Domkirkie; tha bepliktar jak mig ok myna årffuingie
“at viderleggie Abo Domkirkie saa goth gotz ok pa swa godh belege-
“leghet, innam fiex wikur ther epter, pa min godh troo ok sannind. Til
“mere viso ok högre förwarnigh bidher jak årliga ok welborne meen
“*Hartik Jopson* Lagman j Norfinne lagfagu, ok *Peder Karpalan*
“*Håredzhöfvingie i Masko häradh*, ath hengie theris incigle nidhan
“fore thetta breff met myth egith, som giffuit år j Abo, epter Gudz
“byrdh Tufande fyrahundrade sextie pa' thet fiunde aaret, pa tolfte
“dag j Decembri manadhe.” *Reg. Eccl. Ab. Fol. 95.*

(395) Supra (p. 281 not. 188) vidimus *Henricum Tempil Testa-*
mento suo anno jam 1355 bona sua in *Limitha altari b. Gregorii* legas-
se: quo loco *Gregorii* (cui consecratum nullum in Templo Aboënsi
existisse altare reperimus) vitiose pro *Georgii* in textum irrepsisse nobis vi-
deri, significavimus. Episcopi nostri tempore *Helwich Stoltefoth, Cura-*
tus Ecclesie Tôffala, hoc altare prædio locupletasse reperimus, ut ex
sequentibus suis patet literis: “For allom them thetta breff höre eller
“see, kennis jach *Helwich Stoltefoth, Kirkiprester j Tôffuesala*, oppen-
“barliga met tesfa myno opne breffue, at jach met godan vilia och
“foretanka, epter mina wena jaa ok samtickio, haffuer unt, giffvit
“oc met allom råth uplatit, j Gudz heder oc sancte Yrians” (desse ali-
“quid videtur?) “altari j Domkirkione j Abo, alt myt godz j *Ravas u-*
“pa Hyrvinsalo j Vorfru sokn liggiandis, met allom tillaghom j voto,
“j thorro, nårby och fiårre, engo vndan taghno som thy godzeno aff
“aller tillighat haffuer, j swa motto och met tesfom forskålum, at clä-
“rikin som altarit hauer, then ena epter then andra, skal holda twem
“synnom j huarjo aare, for myna föråldra siäl ok myna begengilse,
“vm vorine näste syknedag epter sancte Yrians dagh, om hösten nä-
“ste monedaghen epter sancte Michils dagh, fyra mesfor j huart syn-

"neth, oc swnga vigiliās om aptonen tilforenne fore forðe sancti Yrians
 "altari. Thy affhender jak [mik] thet forðe godzit, mik och my-
 "nom arffuom, och tilegnar thet met allom rāth sancti Yrians altari
 "til āvinnelīgha āgha: oc vil jak skōta thet forne godz undi forsaḡda
 "altarit, thet fōrste jak kan epter landzlaghen a hāredztinge. Tiil huil-
 "kins mera visla beder jac myne vener, swa som ār *Hartika Dyker*
 "oc *Fredrik Fryske Arnikasson*, syna incigle hengia met myne fore
 "thetta breff &c." (*Registr. Eccles. Ab. Fol. 205.*) Annus & dies feri-
 "pturum deficit; sed colligi possunt ex literis quibus hoc institutum
Magnus Episcopus approbavit atque confirmavit, quarum initium ac
 finem adponemus: "Nos *Magnus* Dei gracia Episcopus Aboensis teno-
 "re presencium publice protestamur, quod & quomodo honorabilis vir
 "*D:nus Heluicus Stoltefoth*, curatus in Tōssuesala & *Prebendatus al-*
 "*tari sancti Georgii quod est in nostra ecclesia Aboensi*, cogitans de sa-
 "lute anime sue & animarum parentum suorum, dedit, legavit ac per-
 "petue donacionis tytulo appropriavit predicto altari sancti Georgii
 "predium suum Ravas ----- In cuius acceptacionis, approbacio-
 "nis, ratificacionis & confirmacionis evidenciam pleniorē, sigillorum
 "nostrorum munimine presentes nostras litteras fecimus roborari. Da-
 "tum apud ecclesiam nostram cathedralem anno D:ni MCDXVI in
 "capite Jejunii." (*Ibid.*) Aperte hæ literæ docent, altare & *præbendam*
S. Georgii ante illud tempus jam existisse. Cumque sequentes literæ
 ostendant, Dn. *Heluicum*, (qui non diu post factam a se superiorem
 donationem vixit), liberalitatem suam in prædictum altare, cui præ-
 fuit, porro etiam cumulasse, eas quoque adjicimus: "Ffor allom thom thetta
 "breff hōre eller see kennes iak *Fredric Preseca* met myno nervaran-
 "de opno breffue, mik haffua stadfast oc fulbordat, med godom wilia
 "ok beradne modhe, aff myns broders *Jacobs* ok myne vegna, alt
 "thet testament, som var fader sytzelinge Herre *Heluik*, fordome kirke-
 "prester j Tōssuesalo, Gud hans siel nadhe, giorde ok inciglade um lōst
 "ok fast, enkannelige vm en tridiungh j Ravas godz upa Hyrvifalo,
 "som han gaff vnder sancta Yrians altare j swa mattho, at then som
 "godzet j vārio haffuer skal aarlige giffue altareno fyra svenfka mark
 "pāninge, ok ena bood offuer aana, som han gaff samo altare, Item
 "eth goaz j *Aninghes* som han gaff under sancte *Pedhers* altare, ok
 "ena tomt j nya *Stadhen* under sama altare, Item thet godzet j *Wen-*
 "*tiata*, som han for marghom arom gaff ok uplat Domkirkionne j A-
 "bo"; (cfr. Literæ suæ datæ a, 1418, *Reg. Ab. Fol. 124*), wil iak skō-

An igitur error hic Auctori obrepserit (396)? Porro (*Altare &*) *Præbendam Animarum Christi fidelium* (*Sjæla Altaret*) *Magno* nostro sedente Episcopo conditam fuisse, facile credimus; suis autem sumptibus eum hoc fecisse, non reperimus (397), sed prædia omnia quibus illud altare haud

“ta under sama Domkirkio, swa som han mik selfsuer besalte. All
“thenne forseressne stykke lossuar iak a myns broders *Jacobs* ok my-
“ne wegna fast ok stadugt holla, atan alt argt. Till huilkis mere vis-
“so ok vitnisbyrd bidher iak beskedelighen man Larens Watmal, bor-
“gare j Abo, sit incigle hengia met myno inciglo fore thetta breff,
“huiikit scriffuit år j Abo anno D:ni MCDXIX, ipso die beate Doro-
“thee virginis.” (Ibid.) Cæterum nonnisi prædia V ad altare S. Georgii
olim pertinuisse reperimus; e quibus quando & ejus liberalitate IV
cætera (præter Ravas, quod a possessore, vel patre *Arnika* vel filio
Friderico Frisk, deinde *Friskala* vocari cæpit) ei accesserint, investi-
gare non potuimus. Cfr. Ib. Føl. 124 & 205 sq.

(396) Ad laudes Episcopi nostri extollendas propensiores fuisse, narrationem ejus legentibus facile patet; & quædam ei falso adscripsisse, infra videbimus. Scilicet venerabilis meritorum suorum memoria, studiose ad posteros propagata, effecit ut instituta quorum alius auctor ignorabatur, facile ad celebratissimum hunc ecclesiæ patriæque suæ referrentur benefactorem. *Fragmentum Palmköldianum*, brevius vitæ ejus percurrentes, hujus conditi altaris haud meminit. Cæterum comparatis quas nuper adduximus literis, textum Auctoris nostri hoc loco non vacare mendo, existimes? *Jacobus* nempe & *Fridericus*, fratres, non ipsi *Altare S. Georgii* dotasse, sed donationem & testamentum *Helwici*, cognati sui, approbasse & executioni dedisse, reperimus. An illi de paræcia *Tösfala* fuerint, nescimus; ejus *Helwicum* fuisse Curatum comperimus. *Helwici* tamen ipsius nulla occurrit mentio. *Jacobus Detmarus*, vel *Demarus*, suspiciosum videri nomen potest? Pater *Friderici*, *Arneka Fresekä* appellatus fuisse videtur (unde filius audit *Frederic*, *Arnika Fresekäson*), ut ille *Fredric Freseca*, & *Fredric Fryske Arnika*son, vocatur. Quomodo autem ulcus, textum scædans auctoris, sanandum sit, docere hæcenus nequeo.

(397) Quare nimis liberaliter a RHYZELIO tributas ei soli totius hujus instituti laudes supra castigavimus, p. 436 not. (393).

haud paucis ditatum fuit, aliorum contra privatorum liberalitate illi accessisse, vetus annotatio, in *Registro Ecclesie Aboënsis* servata, docet (398). *Præbendam* (cum *Altari*)
San-

(398) XV vel XVIII Prædia ad hoc altare pertinentia (inter a. 1424 & 1499 ei data) recensentur (Fol. 203 sq), quorum donatores simul nominantur; inter quos occurrunt *Nicolaus & Benedictus Lydechini*, *Laurentius Ingemundi* Curatus Ecclesie Nagu & frater suus *Olaus Ingemundi*, *Armiger*, *Jarlerus Johannis*, *Armiger*, &c. (quorum litteræ supersunt ibid. Fol. III, 201, 202): sed Episcopi nomen inter eos non comparet. Unum adponemus literarum altari huic beneficarum exemplum: "Jak *Järl Jönsön aff wapen*, bekennis met thetta "myt opet breff, mik lassua vnt, giffuit oc vplatit, vndan mik och myne årvingia, vnder *siåle altaret* i Abo eth myt godz, heytandis Kyvikilå (Kivikylå), ligiandis i Wirmo søkn, swa migitt som jac ther åghande år oc årstt hawer offuer alt beskript (byskiptet?), som år twotredhiunge j aker och ångh, skogh, vatn och allahanda utmark, fore myna foråldra, myne och alla criske siåla, och besynnerlige fore *Harald Glessfons siål*, ther jach, ty värre, j skada fore komen år, och til dødho slogh, hvilkit mik gud forlothe, och jac j swa motta, som forseriffuit stor, foorenedh (?) met foride Haraldz årvingia och motfåyande, swa at foride myt godz Kyvikila seal herepter åverdelliga bliffua vnder foride siåle altaret oc tefs præbendato. Tiil hvilkens breff ytermæra forwarningh, beder jach werduge flader j gudh, Herre Biscop Kort j Abo, om hans nadz secrete, och årlig och velbördigh man *Knut Pose*, om hans incigle, at hengia nedhan fore thetta breff medh myt eighit, som scriffuit år j Wonöö feria 2:da Dominice Reminiscere, anno D:ni Millesimo quadringentesimo octuagesimo quarto &c. (Ib. Fol. 202). *Indulgentias* præterea sexcentorum dierum huic altari (similes iis quas altari Clericorum concessas fuisse infra docebimus, eodemque die & iisdem) a sex Cardinalibus a. 1445, Episcopo nostro procurante contigisse, *Reg. Eccles. Ab.* (Fol. 202) testatur; quo loco vetus annotatio addit: "Indulgentie super 2:da feria, primo Papales quinque anni & quinque karene, item undecim Cardinalium decem & centum dies, item septem Episcoporum Regni Svecie lucenti ac octuaginta dies". (Quarum tamen litteræ ipsæ desiderantur), Adeo ut nec temporalibus nec spiritualibus caruisse opibus appareat.

Sanctorum Petri & Pauli, ab *Hinzechino Knaap*, Con-
fule Aboënsi, *ad exhortationem* Episcopi nostri fuisse
ereclam, fidem facile invenit; & supersunt litteræ illius in-
stituti memoriam conservantes (399). De *Altari S. An-*
næ

(399) Antiquissimas quæ supersunt, sequentes habemus: "Thet skal
"allom viterligit vara, som thetta breff hõra eller see, thet jach *Hin-*
"za Knapp, Borghare j Abo, kãnnis mik j minne vålmacht, helbryg-
"dho ok vål thiil råka (?) tiil min skåll, met samtýkkio minne hustru
"oc fulbordh mina wina oc årffuingia, hassua gissuit min gambla gaardh
"j *Amynghos (Aningais)* som liggher offuer största akren, åpther
"mynne modhers radhe ok bõn, som hon mik badh för hon doo, ok
"mith godz thertiil, *sancte Peders Altare* här j Abo Domkirkio, swa
"som år allan min deell j akrenum, ther jak otthe j badhum gaar-
"dhom j *Lampeleyne*, ok twa kørnthegeha j them norra okrenum, som
"liggher mothe Raghastela, som thesso forseriffno godzeno for tiill-
"hördhe, oc inthe mæra j them akrenom. Thetta forseriffina godz aff-
"hendher jak mik oc minom arffuom, ok tiilleghnar jak thet forseriff-
"na sancte Peders altare met godhom vilia ok kårligh, met allom råth,
"met aker, som forseriffuit år, ok engiom, ok met allom tillaghum,
"som ther met tilligia eller thet ther aff alder tillighat hassuer, en-
"gho vndbantagno, ok tha met swa wilkor, ath jak ok min hustru
"viliom thetta godzet bruka ok radha j warom liffstima, ok Klårkæ-
"nom som thetta altareth officerar, ther aff gora thet som mögheligit
"år; ok åpter van dõdh åghe forseriffine sancti Peders altare ok thes
"formyndhare till åverdeligho ågho, ok åa them clårkå offor/svinnadhom
"the sama altarinæ thiåna, officera ok raadha, ther [*Jus?*] *Patronus*
"kallas (kallar?) ok aff minne slåkt föddher. Thiill thes huilkes breffs
"hõgre stadfestilse ok visso, bider jak mina nåsta årffuingia, swa som
"år *Herre Heluik*, Kirkioherre j *Thõuesfala*, *Henrik Wånberge* (van
"Berge), *Gerlagh Fredagh* ok *Henric Fanth* ath hengia sin incigle
"met mino fore thetta breff, som scriffuidh år j Abo, arum åpter gudz
"byrdh Tusandhe fyrahundradhe vpa siorthonda, om sancti *Benedicti*
"dagh (21 Mart.)" *Reg. Eccl. Ab. Fol. 174*. Videri quidem possit,
illud altare ante hoc tempus jam fuisse conditum (quod ejus ut jam
existentis & non ut nunc demum erecti, mentio fiat); sed conditio Ju-
ris Patronatus & cognatorum donatoris altari præficiendorum, contra
pugnare videtur? *Tabernam* quoque suam *Mercatoriam* (Sutubod) huc